

První čtení: Žalm 10, 4–11

4 Svěvolník ve zpupném hněvu říká: „Bůh nic nevypátrá, Bůh tu není.“ Odtud všechny jeho pikle. 5 Úspěšné jsou jeho cesty v každé době, vysoko jsou od něho tvé soudy, soptí proti všem svým protivníkům. 6 Říká si v srdci: „Mnou nic neotřese. Z pokolení do pokolení mě nepotká nic zlého.“ 7 V ústech má jen samou kletbu, lest a útisk, na jazyku trápení a ničemnosti. 8 Na nádvořích číhá na čekané, v skrýších vraždí nevinného, jeho oči pasou po bezbranném. 9 Číhá v úkrytu jak v houští lev, číhá na poníženého, aby se ho zmocnil, zmocnil se ho, do sítě ho vtáhl. 10 Plíží se a krčí a bezbranní upadají do jeho spárů. 11 Říká si v srdci: „Bůh vše zapomíná, skryl svou tvář, nikdy nic neuvidí.“

Druhé čtení: Da 8, 23–24

23 Ke konci jejich kralování, až se naplní míra vzpurných, povstane král nestoudný, který bude rozumět hádankám. 24 Bude zdatný svou silou, a nejen svou silou, bude přinášet neobyčejnou zkázu a jeho konání bude provázet zdar. Uvrhne do zkázy zdatné a lid svatých. 25 Obezřetně a se zdarem bude jeho ruka lživě jednat; ve svém srdci se bude vypínat, nerušeně uvrhne do zkázy mnohé.

Sestry a bratři,

není úplně obvyklé, aby nástrojem Božího hněvu byl „král nestoudný“. V Písmu není jmenován, ale lze zřetelně rozpoznat, že se jedná Antiocha IV. Epifana, krále Seleukovské dynastie. Ano, je to onen ohavný znesvětitel jeruzalémského chrámu, jenž ho v roce 167 před Kristem zasvětil Diovi Olympského, římskému božstvu. Míra byla dovršena. Izraelských lid se dostal do velmi těžké doby. Následovalo makabejské povstání. Dodejme a připomeňme – úspěšná vzpoura. Danielovo vidění ale není přesným popisem dobových událostí. Je to především zvěst o Božím hněvu na pozadí výsostně dramatických událostí. Na hraně bytí a nebytí vyvoleného národa. Znesvěcení chrámu byl zásah do samého nitra identity izraelského lidu.

Daniel zůstal po tomto vidění, z něhož jsme část četli, zcela bez sebe a byl několik dní těžce nemocen. Nerozuměl mu. Ocitl se ve vakuu. Zjevná, ač nikoliv přímo vyslovená, přítomnost Nejvyššího, ho sráží doslova k zemi. Rozpor mezi tím, co bylo realitou jeho tehdejšího života, a slovy, která přicházela od Nejvyššího, byl příliš velký. Nedokázal pochopit a srovnat se s faktem, že situace se může ještě mnohem, mnohem víc zhoršit. Když uslyšel: „Hle, sdělím ti, co se stane v posledním hrozném hněvu, neboť se to týká konce času“ (Da 8,19), měl a musel mít před očima hrozivý obraz především všech nevěrností Božího lidu. Ne materiální zkázy. Nemyslel na Hospodinovy nepřátele, ale na všechny ty kolem něho, kteří v hašteření, ničemnostech a poklescích hledali jen svůj prospěch. Sobectví, zaslepenost jsou slova, která nám přijdou na mysl. Dnes se tomu říká „osobní štěstí“ nebo ještě hůř „plnit si sny“. Bůh ohlašuje skrze Daniele proroka, že už nehodlá snášet všechny nepravosti, zvůli a hřích. Přichází čas trestu. Trestu, který je ale důsledkem bohorovného chování nestoudného krále. Znesvěcení chrámu!! Je až neuvěřitelné a těžko pochopitelné, že právě přes tohoto krále dochází izraelský lid teprve poznání, jež ho konečně probudí. Aby se vzchopil ze snu malosti a vyrostl do velikosti hodné lidu kráčejiícího před Boží tváří. Ano, to je makabejské povstání. Probuzení lidu k radikální akci, kdy vzal svůj osud do svých rukou i za cenu neuvěřitelných útrap. Soustředěně, promyšleně, s vědomím, že už není kam couvnout, že už se zády opírají o poslední zeď, že není na co jiného se spolehnout. Jen sami na sebe. Neboť měli proti sobě, ale zároveň i při sobě rozlíceného Boha.

Málokdy si připouštíme, že naše perspektiva chápání každodenního dění je velmi nízká. Že jí chybí nadhled, vyšší horizont vnímání. Dnes tomu říkáme také život v bublinách. Ve skutečnosti přízemní hemžení. Náš svět je vybudovaný na opakování, na repetících. Odtud čerpáme často pocit bezpečí, rádi směřujeme k jistotám zavedených cyklů. Přes všechny proklamace o nutnosti inovací a cestě vpřed, se nerušeně vrháme do zkázy lpěním na již zavedeném, opakovaných krocích, kdy se zdá, že není třeba nic měnit. Každému slibu uvěříme. Jako by chyby naší nicotné minulosti byly dost dobré i pro budoucnost. Vzpoura proti pošlapávání elementárních pravidel se nedostavuje. Zavíráme oči. Jako bychom zamrzli na onom nízkém horizontu a raději sklonili hlavy, než abychom vykročili ze zkázy, byť za cenu ztrát. Nerozlišujeme hodnoty, nepřemýšlíme, co můžeme odhodit a co je esenciální. Žijeme na dluh. Vraťme se k textu prorockví: Řekl mi: „Pochop, lidský synu, že to vidění se týká doby konce.“ (Da 8,17). Nezdá se, že bychom pochopili. Dodnes.

Přečtěme si ještě jednou pozorně slova Písma z dnešního druhého čtení. Je to mimořádně přesná charakteristika tak zvaného vůdčího jedince. Ať se nám to líbí nebo nelíbí. Čtème: *Bude **zdatný** svou silou, a nejen svou silou, bude přinášet neobyčejnou **zkázu** a jeho konání bude provázet **zdar**. Uvrhne **do zkázy zdatné** a lid svatých. 25 Obezřetně a **se zdarem** bude jeho ruka **lživě** jednat;* (Da 8, 24-25).

Zdatný přináší zkázu. Jeho konání provází zdar. Uvrhá do zkázy zdatné. Se zdarem lživě jedná. Třikrát tu stojí proti sobě z etického hlediska absolutně protichůdné charakteristiky. Tři maximy, každá z opačného konce. Jejich

platnost se zdá být zcela zmatečná a tím je naprosto mrazivá. Problém je, že to vše se mísí v jedné jediné osobnosti, která má navíc moc. Je to až neuvěřitelně přesná ukázka relativizace jakýchkoliv hodnot. Tehdy i dnes. Teď a tady. A platí to pro všechny. Celou dobu. Bez výjimky. Jsme schopni se v tom poznat? A dovodit souvislosti? Máme etický korelativ, jasný kompas, který by nám ukázal cestu? Proč by měl jedinec nadaný těmito vlastnostmi být tím vůdčím?

Netýká se to opravdu konce času, o němž mluví prorok? Kdy může stát vedle sebe, ba se prolínat černé i bílé? A nemáme nic, žádný nástroj, žádné vodítko, jak to od sebe odlišit a oddělit. Protože relativní se zdá být už úplně všechno. Nebo je to tak, že si konec času nedovedeme představit, a tak se ho ani neobáváme? A někdy si o něm možná něco přečteme. Tak, jen na okraj. Naše obranné uvažování nechce připustit, že ten zlý by mohl být v některých ohledech značně schopný, ba dokonce i autentický. A tím o to nebezpečnější. Ovšem schopný čeho? Stále se ale vnitřně ujišťujeme o naší převaze. Třeba morální nebo intelektuální, regionální nebo historicky dané. Jak je vidět, nic z toho nemusí platit. Chrám byl skutečně znesvěcen jakýmsi římským božstvem. Jenom proto, že se nějaký regionální vládce chtěl zavděčit Římu, centrální moci. Klaněl se mocnějšímu a šlapal po slabším. A my nemáme žádné prostředky, jak tomu zabránit. Nelze jen tak mávnout rukou, že to bylo někdy před více jak dvěma tisíci lety. Probudíme se, platí to stále, je to součást i našich dnů. Paralely jsou tak jasné, že je nelze přehlédnout.

Daniel se doslova hroutil z vidění, kterého se mu dostalo. Nejvyšší mu vyjevil situaci ze své perspektivy. Shora. A to je to poznání, které potřebujeme. Jeho odhodlání potrestat nevěrný lid bylo neodvratné. Daniel se tedy zcela přirozeně uchýlil k modlitbě a postu. Vyhledal Panovníka Hospodina a z celého srdce se modlil a vyznával se mu: „*11 Celý Izrael přestoupil tvůj zákon a odchýlil se a neposlouchal tebe. Na nás je vylita kletba a zlořečení, jak je o tom psáno v zákoně Mojžíše, Božího služebníka, protože jsme proti tobě hřešili. 12 Dodržel jsi své slovo, které jsi promluvil proti nám a proti našim soudcům, kteří nás soudili, že uvedeš na nás zlo tak veliké, že takové nebylo učiněno pod celým nebem; tak bylo učiněno v Jeruzalémě. 13 Jak je psáno v zákoně Mojžíšově, přišlo na nás všechno to zlo. Neprosili jsme Hospodina, svého Boha, o shovívavost a neodvrátili se od svých nepravostí a nejednali prozíravě podle jeho pravdy. 14 Proto Hospodin bděl nad tím zlem a uvedl je na nás, neboť Hospodin, náš Bůh, je spravedlivý ve všech svých činech, které koná, ale my jsme ho neposlouchali*“ (Da 9, 11-14). Může se taková situace opakovat? Ano, zcela jistě. Bůh nás opravdu může trestat skrze zlovolné vládce. Je zcela zbytečné se ptát, zda jsme si je zvolili nebo ne. Před Bohem jsou takové otázky úplně marné. Nehledejme znovu nějaké kličky a zaumnosti, jak se vyvléci. Ptejme se sebe sama, proč tomu tak je.

Modlitba s prosbami o smilování v postu, žíněném rouchu a popelu, pokoření se před Všemohoucím je to, co nám Daniel zcela přirozeně nabízí jako jediné možné. Spolehnutí se na milosrdenství Boží je východiskem i z té nejbeznadějnější situace. Pamatujme na to. Předkládat prosby o smilování, prosit, aby Panovník naklonil své ucho, aby vyslyšel a slitoval se, je to, co nám prorok tak naléhavě sděluje, k čemu nás svým příkladem vybízí a vede. Probudit se z mráčky do jasného světla. Bude dobře, když nás oslní, když alespoň na chvíli zcela ztratíme orientaci, abychom si fyzicky a názorně uvědomili, že jsme ji ztratili, že se neorientujeme. Vyznat se a nahlédnout vlastní bídu je cesta očistění. Byť by se svévolný vládce, *král nestoudný* jevil, jakkoliv mocný a schopný. Není možné se nechat ohromit jeho domnělou velikostí nebo silou. To by znamenalo přistoupit na jeho pozici, vidět svět z jeho perspektivy. My už bychom ale měli cítit rozpor hned v zárodku. Jestliže „...*jeho ruka se zdarem lstivě jedná...*“, pak bychom neměli mít pochybnosti. Neměli bychom si klást další zbytečné a zavádějící otázky. Mějme Panovníka Hospodina při sobě. Jen v něm je spása.

Starozákonní příběh nám nabízí jasnou cestu. Ale překlenout všechno to, co se odehrálo mezi proroctvím Daniele a dneškem je nesmírně obtížný úkol. Zdánlivě jasná paralela se postupem času mlží a zastírá vnášíme-li další a další příběhy a detaily dějů, postoje i falešné odbočky v dlouhém čase, který je za námi, který se od té doby odehrál. Zvažovat každou další a další fasetu, což zdánlivě vede ke stále přesnějšímu formulování zvěsti, je záluďné a ošemetné. Dnešní svět nevede k přímé řeči, ale spíše upadá do fatálního balancování na co nejširším poli se zdánlivě přirozenou a věrohodnou možností každého se libovolně přiklonit tam i onde. Ale je to ještě hledání pravdy? Nečeká nás takto stále větší nebezpečí, že nebudeme mít v závějích podmiňovacích způsobů se čeho zachytit až zavravoráme? A že nám nikdo nepomůže především proto, že sám bude kraulovat v bezedné tůni neuchopitelné, rozplzlé nejistoty? Že se bude motat v zamlženém bezčasí soumraku beze stezky?

Daniel udělal to nejpřirozenější, co mohl. Sklonil se v popelu a vyznával za všechny, prosil o milost, ukazoval, že jediná účinná pomoc je u Boha. Ano, kající modlitba je ta cesta. Hledání Boha, ať už jsme v jakékoliv situaci, je nezbytným předpokladem, abychom mu mohli být nablízku. Spoléhat se na něj. Ostatně znesvěcený jeruzalémský chrám byl o čtyři roky později opět opraven a znovu posvěcen. Věrnost Božího zaslíbení nemá hranice.

Amen